

مجلس شورای اسلامی طرحی را تدوین کرده است که فعالیت صنعت هسته‌ای ایران را در بازه زمانی کوتاه افزایش خواهد داد

یک فوریت برای ۲۰۲۱

فرهیختگان در آخرین نشست علنی مجلس شورای اسلامی پیش از انتخابات آمریکا (دوشنبه گذشته) اتفاق مهمی روی داد و نمایندگان دوره یازدهم با یک فوریت طرحی به‌نام «اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها» موافقت کردند، طرحی که برای وادار کردن اروپا و آمریکا به لغو تحریم‌ها تدوین شده و قرار است اهرم فشاری بر غرب و پشتیبانی برای تیم دیپلماتیک ایران باشد. در این طرح آمده که ایران اقدامات گسترده‌ای در صنعت هسته‌ای را در صورت عدم‌رفع تحریم‌ها و عدم‌همکاری طرف اروپایی برای تجارت با ایران اجرایی خواهد کرد. این تفسیر را احمد امیرآبادی از اعضای هیات‌رئیس‌ه مجلس ذکر کرده و در توثیتی نوشته است: «با طرح اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها که فوریت آن به تصویب مجلس رسید درحقیقت قدرت چانه‌زنی دولت را افزایش داده و دولت می‌تواند فشار به اروپایی‌ها و دیگر اعضای برجام را زیاد کند تا حق از دست رفته ملت ایران را باز ستاند.» او البته این را هم توضیح داده که این اقدام نمایندگان تست یک‌ی از ابزارها برای حل مشکلات معیشتی مردم است: «باید از راه‌های مختلف مشکل معیشت مردم را حل کرد.»

درخصوص این طرح چند نکته فرامتنی و چند مساله از متن قابل ذکر است.

نکته اول اینکه فرامتن این اقدام مجلس یازدهم وجوه خارجی و داخلی دارد. وجه خارجی آن تقریباً همان چیزی است که امیرآبادی در لایه دوم توثیت خود توضیح داده بود، یعنی در آستانه انتخابات آمریکا، ایران تلاش کرده تکلیف خود را با کلیت ایالات متحده، فارغ از اینکه کدام‌یک از کاندیداها پیروز انتخابات باشند مشخص و یکسره کند. این طرح که درصورت اجرا صنعت هسته ایران (و به معنای دقیق‌تر سطوح و دستگاه‌های مورد استفاده برای تولید و غنی‌سازی) را به‌طور کلی افزایش داده و به چیزی نزدیک به آنچه قبل از برجام بود هدایت می‌کند، یک ابزار جدی برای تغییر در موضع تیم مذاکره‌کننده ایرانی است، چه اینکه ترامپ پیروز انتخابات باشد و به‌قول خودش بخواهد یک ماهه با ایران به توافق برسد، چه آنکه بایدن برنده شده و بخواهد با شرط و شروطی از جمله افزایش بندهای غروب برجام و اضافه کردن موضوعات موشکی و منطقه، به توافق با ایران باز گردد. ارسال این پیام به طرف غربی، آن هم ۹ ماه مانده به انتخابات ایران بیشتر از هر زمان دیگری قابل فهم خواهد بود. البته برخی این اقدام را پاسخی به تشدید تحریم‌های آمریکا در ماه‌های اخیر که آن هم برای حداکثری کردن شرایط برای گرفتن امتیاز در مذاکره احتمالی است تفسیر می‌کنند و می‌گویند مقابله به مثل و تغییر در میدان بازی حداقل کاری است که می‌توان در چنین شرایطی انجام داد. این افراد برخلاف کسانی که معتقدند اقدام مجلس موجب بستن مسیر مذاکره می‌شود، توصیف می‌کنند که از قضا چنین اقدامی باعث خواهد شد تیم مذاکره‌کننده درصورت ورود به یک مذاکره احتمالی دست بازتری داشته باشد.

در بعد داخلی، فرامتن رای اخیر نمایندگان، آن هم با رایی قاطع و حدوداً ۹۰ درصدی از نمایندگان حاضر و مخالف تنها ۶ نفر، فاصله‌گذاری با مجلس قبل یا که بهتر بگوییم قوه حاکمه بر پارلمان‌های نهم و دهم است و پاسخی به تصویب ۱۷ دقیقه‌ای توافق هسته‌ای در دوران ریاست علی لاریجانی بر پارلمان و اتفاقاتی مانند سلفی گرفتن با موگرینی



موضوع بعدی درباره میزان غنی‌سازی اورانیوم است. اگر خاطرتان باشد در ابتدای برجام ایران حدود ۹۸ درصد ذخیره خود را به روس‌ها فروخت و به جای آن کبک زرد گرفت. در آن معامله یازده تن اورانیوم غنی شده از کشور خارج شد و حالا با ۵۰۰ کیلوگرم در ماه که مجلس معین کرده، صرف‌نظر از ذخایر کنونی، ایران با شیب قابل تاملی ظرف دو سال به همان سطح قبلی بازخواهد گشت.

تحول در تحقیق و توسعه

بحث قابل توجه بعدی تلاش برای راه‌اندازی چرخه هزارتایی نسل جدید سانتریفیوژهای ایرانی یعنی IR-۶ است. آنچه از دولت خواسته شده اولاً تکمیل حلقه تحقیق و توسعه و راه‌اندازی آبشار ۱۶۴ تایی است، ثانیاً انتقال همه این سانتریفیوژها به سایت فردو و ثالثاً رساندن تعداد این ماشین‌ها به یک هزار عدد تا پایان سال ۹۹ است. اقدامی که اگر انجام شود ظرفیت غنی‌سازی ایران را به‌طور چشمگیری بالا خواهد برد. این نسل از سانتریفیوژها که در مارس ۲۰۱۹ رونمایی شدند، حدود ۱۰ برابر بیشتر از نسل اولی سانتریفیوژها قدرت دارند. این اقدام بدین مناسبت که مجموعه هزارتایی به تنهایی یک بیستم ظرفیت ۱۹۰ هزارسویی لازم را فراهم خواهد آورد.

در مورد راکتور اراک هم قرار است دقیقاً عکس آنچه تاکنون طی شده عملیاتی شود، یعنی قلب قبلی راکتور ۴۰ مگاواتی احیا شده و این کار صرفاً باید ظرف ۴ ماه انجام پذیرد. در این خصوص البته یک سوال مهم وجود دارد که چگونه ممکن است ظرف ۴ ماه چنین اقدامی عملیاتی شود؟ آیا نمایندگان ایده خاصی دارند یا خیر؟ نکته آخر که شاید ضربه اصلی به برجام باشد و احتمالاً آخرین اقدامی خواهد بود که درصورت تصویب اجرایی می‌شود، کاستن از سطوح نظارتی بر صنعت هسته‌ای ایران است، چیزی که آمریکایی‌ها خیلی به آن دل بسته‌اند. در این طرح آغاز فرآیند یاد شده به‌صورت پلکانی دیده شده و ابتدا قرار است نظارت‌های فراپروتنکی متوقف شود و سپس اگر جریان صادرات نفت برقرار نشد نظارت‌های داوطلبانه منطبق با پروتکل الحاقی نیز کنار گذاشته شوند.

درصد مندرج در توافق سطح غنی‌سازی بالاتر رفته بود، حالا به مرز ۲۰ درصد برساند، البته با این شرط که حداقل میزان تولید ماهانه یک کیلوگرم باشد. موضوع مهم در این محبت البته همان چیزی است که از حدود یکی دو هفته پیش رسانه‌ها و اندیشکده‌های غربی درباره آن زیاد نوشته‌اند، اینکه این غنی‌سازی دوباره در تاسیسات فردو خواهد بود و این همان سایت زیرزمینی و نفوذناپذیر ایران است که ارزش استراتژیک بالایی برای کشور دارد.

محمدی فردو منتقل کرده و عملیات غنی‌سازی را با حداقل ۱۶۴ ماشین از این نوع آغاز کند و آن را تا انتهای سال ۱۳۹۹ به ۱۰۰۰ ماشین توسعه دهد. سازمان انرژی اتمی ایران وظیفه دارد، راکتور ۴۰ مگاواتی آب سنگین اراک را که به‌موجب برجام درحال بازطراحی و بهینه‌سازی است، ظرف مدت چهارماه از تاریخ تصویب این قانون با برنامه زمانبندی معین ازطریق احیای قلب راکتور به شرایط قبل از برجام برگرداند. دولت موظف است براساس بندهای ۳۶ و ۳۷ برجام، ظرف مدت دو ماه از تصویب این قانون، دسترسی‌های نظارتی فرائز از پروتکل الحاقی براساس برجام را متوقف کند.

پس از سه‌ماه از تصویب این قانون، اگر روابط بانکی ایران در اروپا و میزان خرید نفت توسط آنها از ایران به شرایط عادی و رضایت‌بخش بازگشته باشد، دولت مکلف است اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی را متوقف کند. چنانچه پس از سه‌ماه از تصویب این قانون طرف‌های مقابل برجام به اجرای تعهدات خود در برجام بازگشته باشند، دولت مکلف است پیشنهاد اقدام متقابل ایران در بازگشت به تعهدات برجامی را به مجلس ارائه کند. مستثنی‌کنین از اجرای این قانون به‌تناسب، امتناع از ممانعت از اجرا به طبقات ۴ تا ۷ طبقات مجازات تعزیری قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ محکوم می‌شوند.

مهم‌ترین بندهای طرح

اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها

۱-سازمان انرژی اتمی موظف است ظرف مدت دوماه پس از تصویب این قانون، سالانه به میزان حداقل ۱۲۰ کیلوگرم اورانیوم با غنای ۲۰ درصد در تاسیسات شهید علی محمدی فردو تولید و در داخل کشور ذخیره کند. ۲-درجهت تحقق ظرفیت یکصدونود هزار سوغنی‌سازی، سازمان انرژی اتمی مکلف است پس از تصویب این قانون، ظرفیت غنی‌سازی و تولید اورانیوم غنی‌سازی شده با سطح غنای متناسب را در هریک از مصارف صلح‌آمیز کشور، به میزان ماهانه حداقل ۵۰۰ کیلوگرم افزایش دهد. ۳-سازمان انرژی اتمی موظف است ظرف مدت سه ماه عملیات نصب، تزریق گاز، غنی‌سازی و ذخیره‌سازی مواد را تا درجه غنای مناسب، با حداقل ۱۰۰۰ عدد ماشین ۲m-IR در بخش زیرزمینی تاسیسات شهید احمدی‌روشن نطنز آغاز کند. ۴-سازمان انرژی اتمی مکلف است در همین بازه زمانی، هرگونه عملیات غنی‌سازی و تحقیق و توسعه با ماشین‌های IR-۶ را به تاسیسات شهید علی

عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس در گفت‌وگو با فرهیختگان:

مصوبه مجلس به معنای کاهش تعهدات است نه خروج از برجام

نمایندگان مجلس روز یکشنبه ۱۲ آبان در جلسه علنی با بررسی طرح «اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها» با یک‌دیک فوریت موافقت کردند و این طرح برجامی با ۱۹۶ رای نمایندگان به تصویب رسید. در همین زمینه فداحسین مالکی، عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» به تشریح اهداف و ابعاد مصوبه اخیر مجلس درباره «اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها» پرداخت که مشروح آن در ادامه آمده است.

۱۱۱

برخی کارشناسان طرح مجلس برای لغو تحریم‌ها را گام بلندی می‌دانند اما عده‌ای معتقد هستند این طرح ممکن است به معنای خروج از برجام باشد، هدف مجلس از ارائه این طرح چیست؟

هدف مجلس مشخص است، این طرح از ماه‌ها قبل مطرح شده و قرار بود بین نمایندگان درباره آن کار کارشناسی صورت گیرد و چکش کاری شود و در نهایت منجر به مصوبه مجلس شود. در این خصوص نمایندگان تلاش‌هایی داشتند و زمان قابل توجهی را هم برای تدوین آن مصروف کردند و نهایتاً فعلاً به مصوبه روز دوشنبه گذشته رسیده است و باید فرآیندهای مربوط به آن برای اجرا در روزهای آینده اجرایی شود.

نکته‌ای که در این زمینه باید توجه داشت این است که مجلس به هیچ عنوان معطل مواضع و رویکردهای آمریکا نخواهد شد و قطعاً براساس سیاست‌ها و استراتژی خود حرکت خواهد کرد، تصویب این طرح هم گام نهادن در همین مسیر است و تلاش خواهد کرد چارچوب حرکتی صحیح و مناسبی را برای دولت و کشور درخصوص توافق هسته‌ای فراهم آورد.

طرح جدید مجلس برای لغو تحریم‌ها را به دولت و سازمان انرژی هسته‌ای اطلاع دادیم

در این زمینه با دولت صحبت و رایزنی نیز داشته‌اید، به این معنا که آیا آنها موافق هستند یا خیر؟

به دولت هم گفته شده و جزئیات آن به اطلاع آنها رسانده شده است. از سوی

عضو هیات علمی دانشگاه تهران در گفت‌وگو با فرهیختگان:

مصوبه برجامی جدید مجلس مذاکرات را در سطح هسته‌ای نگه می‌دارد

فواد ایزدی، کارشناس مسائل بین الملل و آمریکا در گفت‌وگو با «فرهیختگان» به بررسی ابعاد مختلف مصوبه اخیر مجلس درباره «اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها» پرداخت که با یک‌دیک فوریت مورد موافقت نمایندگان قرار گرفته است. وی درباره این موضوع اظهار داشت: «این طرحی است که دوسال قبل پس از خروج آمریکا از برجام توسط مجلس دهم ارائه شد اما متأسفانه مجلس قبل نسبت به برجام کم کاری داشت.»

مجلس دهم تماشاجی تصویب برجام بود

این کارشناس مسائل بین الملل به تصویب برجام در بازه زمانی ۲۰ دقیقه بدون دقت کافی اشاره کرد و یادآور شد: «مجلس دهم در اصلاح تصویب برجام، هیچ کار جدی‌ای انجام نداد و بیشتر تماشاجی تصویب برجام بود.»

تاخیر نمایندگان انقلابی برای طرح‌های برجام پذیرفته شده نیست

ایزدی با بیان اینکه مجلس فعلی نیز با تاخیر این کار را انجام داد که این موضوع برای مجلس فعلی پذیرفته شده نیست، گفت: «درحالی که نمایندگان مجلس فعلی برای ورود به مجلس و قرار گرفتن در لیست‌ها بسیار علاقه داشتند، پذیرفته شده نیست که با تاخیر چندماهه به وظایف نمایندگی خود عمل کنند.» وی درعین حال اقدام مجلس یازدهم برای تصویب این طرح را یک اقدام جدی برشمرد و خاطرنشان کرد: «البته این طرح همچنان نیازمند تصویب نهایی است و از این جهت ابتدا باید این طرح به تصویب نهایی برسد و در آن صورت اگر دولت آن را اجرا نکرد، مجلس در این موضوع وظیفه دخالت و رسیدگی به آن را دارد.»

دولت روحانی دیپلمات‌ها را بدون ابزار جدی به مذاکره فرستاد

این کارشناس مسائل آمریکا در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه طرح اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها چقدر می‌تواند قدرت چانه‌زنی دولت را افزایش دهد، گفت: «مشکلی که ما داشتیم، این بود دوستانی که در دولت هستند علاقه‌مند مذاکره با آمریکا هستند و در عمل دیپلمات‌ها را پای میز مذاکره می‌فرستادند، بدون اینکه



دیگر موضوعاتی که مربوط به انرژی هسته‌ای است به سازمان انرژی هسته‌ای نیز اعلام شده است تا آنها هم در جریان اقدامات آتی پارلمان باشند. البته تا جایی که ما می‌دانیم سیاست این سازمان نیز همین است و لذا این همان استراتژی‌ای خواهد بود که همه‌ما در آینده کشور براساس آن عمل خواهیم کرد. نکته دیگر اینکه در این سال‌ها ما باید به جای توجه به بیرون از کشور بر ظرفیت‌های ملی خود تکیه می‌کردیم و اگر در سال‌های گذشته چنین می‌شد، اکنون مشکلی وجود نداشت یا حداقل میزان و تعداد این مشکلات کمتر بود.

دولت به دلیل بدعهدی‌های آمریکا و اروپا دست برتر را دارد این طرح در صورت تصویب چطور می‌تواند قدرت چانه‌زنی دولت را برای مذاکرات آتی افزایش دهد؟

موضوع افزایش قدرت چانه‌زنی در همه مفاد این طرح وجود دارد. دولت با توجه به بدعهدی‌هایی که آمریکا و اروپا داشته است، دست‌برتر را دارد. بنابراین ملت به دولت این اجازه را داده است تا در مقابل زیاده‌خواهی‌های آمریکا کوتاه نیاید و براساس نیازهای جامعه عمل کند.

مصوبه لغو تحریم‌ها به معنای کاهش تعهدات برجامی است آیا این طرح به معنای خروج از برجام نیز قلمداد می‌شود؟

خیر، ابتدا کاهش تعهدات برجامی است و پس از آن منتظر واکنش‌ها هستیم و اگر به‌روز شود در دستور کار مجلس قرار می‌گیرد.